

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การออกแบบนิทรรศการศิลปะจัดวางเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ” เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่มีห้องเรียนการศึกษาพิเศษสังกัดกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและมีนักเรียนพิการที่มีความบกพร่องอื่นร่วมเรียนด้วย ในจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินวิจัย ประกอบด้วย งานศิลปะจัดวางจำนวน 5 ชุด ได้แก่ กังหันดอกไม้ กระดาษเวียน กะลาเดิน นกเคาะจังหวะ ลูกข่างสีรุ้ง และกระเบื้องดนตรี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกข้อมูล ด้วยอุปกรณ์กล้องบันทึกภาพและเสียง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 การวางแผน ผู้วิจัยวางแผนขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

- 3.1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.1.2 สำรวจพื้นที่เป้าหมาย
- 3.1.3 ดำเนินการสัมภาษณ์
- 3.1.4 วิเคราะห์ข้อมูล
- 3.1.5 ออกแบบ พัฒนา และผลิตชิ้นงานศิลปะ
- 3.1.6 จัดแสดงนิทรรศการศิลปะจัดวาง ณ พื้นที่เป้าหมาย
- 3.1.7 เผยแพร่ผลงาน

3.1.8 จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

• การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทางด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านของเล่น และผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานศิลปะ ประกอบด้วย

- ครูการศึกษาพิเศษ ได้แก่ นางสาวนิภาพร วัฒนากุลมกุล ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา และนายสมนึก เหลืองอ่อน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล

- ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ได้แก่ นางเบญจา นันทะเสน ผู้ผลิตตากะลานวดฝ่าเท้าเพื่อสุขภาพ วิสาหกิจชุมชน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ของเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ Mr. Shigeyoshi Inoue ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ของเล่นญี่ปุ่น (Japan Toy Museum)

- ศิลปะชุมชน ได้แก่ Ms. Nov Amenomori, Adjunct Lecturer, Urban Research Plaza, Osaka City University

• การสำรวจและศึกษาค้นคว้าของเล่นพื้นบ้านและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ของเล่น วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อค้นหาแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานศิลปะจัดวาง (Installation art)

3.2.2 ข้อมูลทุติภูมิ

การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- การศึกษารูปแบบการบูรณาการการเรียนรู้ความรู้สึก (Sensory Integration) ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการเล่น

- การศึกษาการใช้ของเล่นพื้นบ้านภูมิปัญญาไทยเพื่อชีวิตและสุขภาพ

โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง

- มูลนิธิ เดอะ เรนโบว์รูม

- พิพิธภัณฑ์เล่นได้ บ้านป่าแดด จังหวัดเชียงราย

- Japan Toy Museum, Himeji-shi, Hyogo, Japan

- ห้องสมุดจิม ทอมป์สัน (William Warren Library)

เป็นต้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อการออกแบบและสร้างสรรค์พื้นที่ศิลปะในรูปแบบของการจัดแสดงศิลปะจัดวาง (Installation Art) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.3.1 รูปแบบและลักษณะของเล่นที่ช่วยพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ โดยมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์รูปทรงและวัสดุมาจากครกกระต๋อง กระแตเวียน และกะลาเดิน

3.3.2 รูปแบบและลักษณะของของเล่นที่ช่วยพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อย่อย โดยมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์รูปทรงและวัสดุมาจากกำหมื่น กังหัน พัด และอมรเทพ

3.4 การออกแบบสร้างสรรค์และการจัดแสดง

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้งส่วนที่เป็นการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกข้อมูล เพื่อนำไปดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 การออกแบบสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง (Installation Art Exhibition)
จำนวน 5 ชุด ได้แก่ กังหันดอกไม้ กระแตเวียน กะลาเดิน นกเคาะจังหวะ ลูกข้างสีรุ้ง และกระต๋องดนตรี

3.4.2 การจัดนิทรรศการศิลปะจัดวาง (Installation Art Exhibition) โดยดำเนินการจัดแสดงจำนวน 5 ครั้ง 3 โรงเรียน ได้แก่

- โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา จำนวน 2 ครั้ง ระหว่างวันที่ 15-17 และ 21-23 มกราคม 2556 จำนวนผู้เข้าชมงานประมาณ 200 คน
- โรงเรียนสุเหร่าลำแขก จำนวน 1 ครั้ง ระหว่างวันที่ 5-7 กุมภาพันธ์ 2556 จำนวนผู้เข้าชมงานประมาณ 250 คน
- โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จำนวน 2 ครั้ง ระหว่างวันที่ 26-28 กุมภาพันธ์ 2556 และ 12-14 มีนาคม 2556 จำนวนผู้เข้าชมงานประมาณ 150 คน

3.5 การสรุปผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกผลในระหว่างการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะจัดวาง จะดำเนินการสรุปผลโดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

3.5.1 ด้านร่างกาย การเข้าร่วมนิทรรศการศิลปะจัดวางในชุดต่างๆ เด็กๆ จึงได้รับประโยชน์ดังนี้

- การเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่
- การเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก

3.5.2 ด้านจิตใจและอารมณ์

- การรู้จักคิดและแก้ปัญหา
- ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

3.5.3 ด้านสังคม

- การฝึกความอดทน การรอคอย และการแบ่งปัน
- การเรียนรู้กติกาของสังคม

3.5.4 ด้านภาษา

3.5.5 ด้านการเรียนรู้

3.5.6 ด้านสุนทรียศาสตร์